

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI KAR
EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

Doktori Iskola vezető: Prof. Dr. Bódis József

Programvezető: Dr. Rétsági Erzsébet

Témavezető: dr. Elbert Gábor, PhD

A magyar sportdiplomata személye és tevékenysége, valamint a sportprotokoll szerepének
funkcionális, diplomáciai szempontú vizsgálata a magyar sportdiplomáciában

TÉZISFÜZET

Hossó Nikoletta

Pécs, 2023

Bevezetés

A **sport** az élet szinte minden területén megjelent: tudomány, oktatás, gazdaság, média, turizmus, egészségügy vagy diplomácia. Ahogyan társadalmi és politikai jelentősége növekszik, úgy van szükség és igény a sporthoz köthető személyek és intézmények világában megfigyelhető folyamatok, jelenségek tudományos kutatására.

A XXI. századra a sport is globális jelenséggé vált, ezáltal a sportdiplomácia is felértékelődött. A múltban elért sporteredmények megalapozhatják a nemzetközi elismertséget és hitelességet, ugyanakkor kizárólag a korábbi szakmai eredményekre támaszkodni nem elégséges: az adott sportág vagy sportszervezet adekvát érdekképviseletére, szándékok artikulálására, személyek meggyőzésére, folyamatok befolyásolására komplex diplomáciai szakember képes.

Jelen értekezés egyik célja bizonyítani, hogy a köznyelvi értelmezéssel szemben a sportdiplomata képzett szakdiplomataként tudja hitelesen tisztségét betölteni.

A kutatás célja, jelentősége

Jelen disszertáció elsődleges célja a **karierdiplomácia irányából vizsgálni a magyar sportvezetőket és a választott sportdiplomatákat, és megállapítani a magyar sportdiplomaták közegeiben felállítható funkcionális kategóriákat.**

A kutatás további célja a sportprotokoll általános szerepének felmérése és a sportdiplomaták sportprotokoll ismereti szintjének vizsgálata. A stratégiai ágazatként egyre több helyszín áll rendelkezésre, a rendezvények jogának elnyerése a képes és képzett sportdiplomaták feladata. Sportdiplomáciai tevékenységük, ismereteik, meglátásaik most először kerülhetnek látótérbe – jelen ismeretünk szerint ilyen kutatások nemzetközi szinten sem születtek, éppen ezért a generikus kompetenciák vizsgálatakor az egyetlen külügyi diplomaták körében végzett felmérést alkalmazzuk mintaként. Évek óta nem ismert, hány magyar sportdiplomata tevékenykedik európai és nemzetközi szinten az olimpiai és nem olimpiai sportágakban, így tendenciát nem lehet mérni, ugyanakkor ez a magyar sportdiplomácia erejének, sikerességének egyik kvantitatív mérőszáma lehet – egyben további kutatások alapja.

Kutatási kérdések:

1. A sport civil szervezetei és sportdiplomatái szerint kiből válhat sportdiplomata?
2. Melyek azok a személyes és generikus kompetenciák, melyek a sportdiplomaták és nemzetközi sportvezetők szerint szükségesek a sportdiplomáciai tevékenység ellátásához?
3. Melyek a sportdiplomáciai tevékenység főbb területei a karierdiplomata tevékenységgel összevetve?
4. A magyar sportdiplomaták és a nemzetközi sportvezetők mennyire ismerik a protokoll szabályait és mennyire tartják fontosnak az alkalmazását?
5. Mutatkozik-e igény a sportvezetők és sportdiplomaták körében személyes és protokollkompetenciák fejlesztésére?

Hipotézisek

Hipotéziseimet két nagyobb témakörre osztottam (sportdiplomata és sportprotokoll), melyeket egyrészt elsősorban a nemzetközi, elméleti kutatás során vizsgált tanulmányok eredményei, másrészt az empirikus úton tapasztaltak, továbbá a kérdőíves felmérések és a strukturált interjúk során kapott válaszok segítségével kívánom igazolni.

Kompetenciák, képzettség, végzettség

H1 Feltételezem, hogy a magyar sportdiplomáciával összefüggő tevékenységek ellátásában az interperszonális, protokoll-kompetenciák legalább olyan fontosak, mint a sportszakmai ismeretek, és a sportszakmai végzettség nem feltétel.

H2 A karrierdiplomatakhöz hasonlóan feltételezem, hogy sportvezetők és sportdiplomataknak esetében is a kapcsolatépítési képesség lesz az egyik kiemelt generikus sportdiplomata-kompetencia.

Protokoll, sportprotokoll

H3 Feltételezem, hogy a protokoll a sportdiplomáciában rendszeresen alkalmazandó kompetencia, ugyanakkor annak átfogó ismerete hiátust mutat, de lenne erre vonatkozó képzési igény.

H4 Feltételezem, hogy sportprotokoll helyes alkalmazása képes hozzájárulni a sportdiplomáciai célok megvalósításához,

- a) mivel a szakmai döntések sok esetben protokollrendezvényeken születnek,
- b) és mert a protokollismeretek hiányából fakadó hibák negatívan hathatnak a sportdiplomáciai tárgyalásokra.

H5 Feltételezem, hogy a sportdiplomáciai siker indikátoraként azonosítható hazai rendezésű nemzetközi sportversenyek megvalósításában a sportprotokoll szakemberek fontos szerepet játszhatnak, ezáltal multilaterális diplomáciai tevékenységet végeznek.

Sportdiplomata személye és tevékenysége

H6 Feltételezem, hogy a sportdiplomáciai kapcsolatok kialakításában és fenntartásában a magyar sportdiplomata *személye* meghatározóbb jelentőségű tényező, mint a sportolói múlt, tehát nem csak egykori sportolókból válhatnak sportdiplomataknak.

H7 Feltételezem, hogy a választott magyar sportdiplomataknak és sportvezetők elsősorban a képviselési és/vagy tárgyalási funkciót töltik be.

EMPIRIKUS KUTATÁS

Kutatásom alapja és kiindulópontja az adatgyűjtés, mely jelenti az elméleti tartalomelemzést, azaz a több éves **szekunder kutatást** a hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozásával, nyomtatott és online tartalomelemzéssel ($n \geq 500$), valamint a saját publikációs eredmények felhasználását. Az elméleti kutatást követően döntöttem a kvantitatív és kvalitatív vizsgálatokról, a szakértői mintavétel elemeiről, és összeállítottam a kérdőívek és a félig strukturált interjú kérdéseit.

A kvantitatív kutatás

A célpopuláció a magyar sportdiplomácia leginkább érintett tagjait jelenti, így a mintavétel meghatározásánál a fő szempont a szakmai relevancia és tapasztalat volt.

Azoknak a véleményére voltam kíváncsi, akik autentikusan tudnak válaszolni, mert:

- maguk is választott sportdiplomataknak, és/vagy
- sportvezetők, akik szervezetük nemzetközi képviselőjére jogosultak, és/vagy
- kiemelt nemzetközi rendezvények szervezői / házigazdái és/vagy
- a magyar sportpolitika formálói, döntéshozói, és/vagy
- maguk is rendszeres résztvevői sportdelegációs kiutazásoknak, vagy
- az egyetemi sportdiplomáciai képzés kialakításában szerepet játszottak.

Nemzetközi validált kérdőívminták hiányában **saját kérdéssort** alakítottam ki, elsősorban az elméleti kutatásban vizsgált diplomáciai szabályzók, illetve a működő képzési programok és személyes tapasztalatok alapján. Az **adatközlési célú** attitűdöket, véleményeket vizsgáló felmérés eredményeit Excel táblázatban dolgoztam fel leíró módszerrel, és **elsősorban gyakoriságot, illetve relatív gyakoriságot vizsgáltam.**

A kvantitatív kutatás eredményei

A választott sportdiplomáták és nemzetközi sportvezetők személyes és generikus kompetenciáinak meghatározása, valamint idegennyelvi és protokoll-, mint kulcskompetenciájának felmérése

A primer empirikus tapasztalatom és a karrierdiplomáták körében végzett nemzetközi felmérés megerősítette abban, hogy a protokoll szerves részét képező interkulturális- és az általános viselkedési/társasági (interperszonális) kompetenciák meghatározó jelentőségűek a diplomácia világában. Ez alapján feltételeztem, hogy a magyar sportdiplomáták esetében az interperszonális, protokoll-kompetenciák legalább olyan fontosak, mint a szakmai ismeretek.

A kutatásban résztvevő sportdiplomáták szerint tevékenységük ellátásában a személyes és diplomáciai kompetenciák lehetnek fontosabbak, mint a tanult, releváns szakmai ismeretek (4,7-es átlag). A sportszövetségi vezetők körében is 4,6-os átlagot kapott a kijelentéssel való egyetértés. A magas szintű protokoll- és idegennyelvi kompetencia a sportdiplomáták nagyobb arányában jelenik meg alapelvárásként a sportvezetőkhez képest, de az eredmény csak minimális eltérést mutat, nem lehet szignifikáns különbséget tenni).

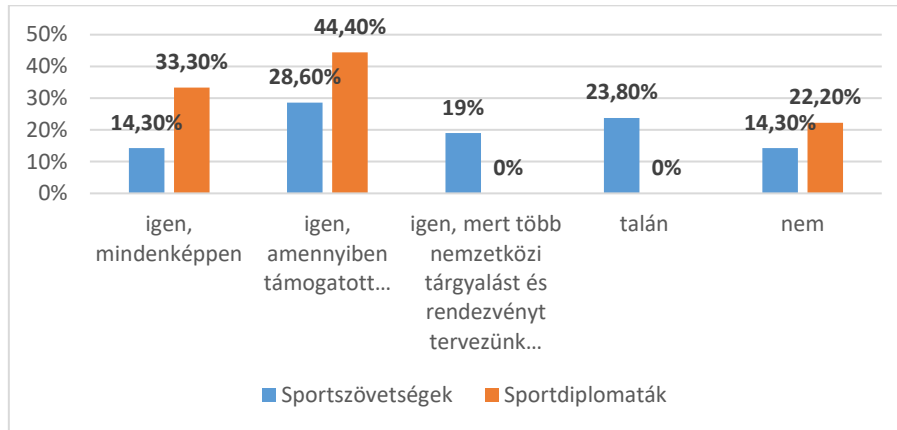
A sportdiplomáták körében megvizsgáltam továbbá a különböző alapozó szakmai ismeretek szerepét tevékenységeik során. A válaszadók körében a legalapvetőbb, legszükségesebb ismeretek a kommunikációs készségek és ismeretek (mind anyanyelvi, mint angol nyelvi közegben) voltak. A következő kérdéskörben a generikus kompetenciákat vizsgáltam, az eredményeket a kvalitatív kutatás részben komparatív módon szemléltetem.

Feltételeztem továbbá, hogy a civil sportszektorban a protokoll szakterületeinek átfogó ismerete hiátust mutat, viszont azonosítható erre vonatkozó képzési, továbbképzési igény. Elsősorban az idegennyelv-ismeretre és annak területi alkalmazására kérdeztünk rá. A diplomáciai és politikai nyelvezetet a válaszadók többsége meglátása szerint csak átlagosan (42,9%) ismeri. Az interkulturális nyelvezetet a válaszadók 40%-a kiválóan ismeri, 33,3%-a átlagosan, és 20%-a jól ismeri. A kérdést a szövetségek nemzetközi képviselőit jogosult vezetők körében is vizsgáltam.

Terület	N	egyáltalán nem ismerem	alig ismerem	átlagosan ismerem	jól ismerem	kiválóan ismerem
Sport szaknyelv	24	-	8.3%	29.2%	25%	37.5%
Diplomáciai és politikai nyelvezet	24	4.2%	25%	33.3%	29.2%	8.3%
Protokollrendezvények terminológiája	23	4.3%	17.4%	43.5%	21.7%	13%
Interkulturális nyelvezet	23	-	26.1%	30.4%	30.4%	13%

Válaszadók nyelvismeretének mérése (sportszövetségi vezetők) (saját szerkesztés)

Célcsoporttól függetlenül a „kiválóan ismerem” kategóriát tekintjük ezeken a képviselői szinteken elvártnak, azaz a hibátlan, magabiztos és tudatos nyelvi kompetenciát. Jól átható, hogy a válaszadó sportvezetők közül rendkívül kevesen értékelték tudásukat kifogástalannak és tudatosnak, tehát itt van tér a fejlődésre különösen azért, mert a magas szintű protokoll- és idegennyelvtudást alapelvárásként a sportszövetségi vezetők 48,1%-a, a sportdiplomaták 53,3%-a azonosította teljes egyetértéssel, míg 37% és 33,3%-uk inkább egyetértéssel. Rákérdeztem arra is, hogy részt vennének-e gyakorlati jellegű, idegennyelvi képzésen.

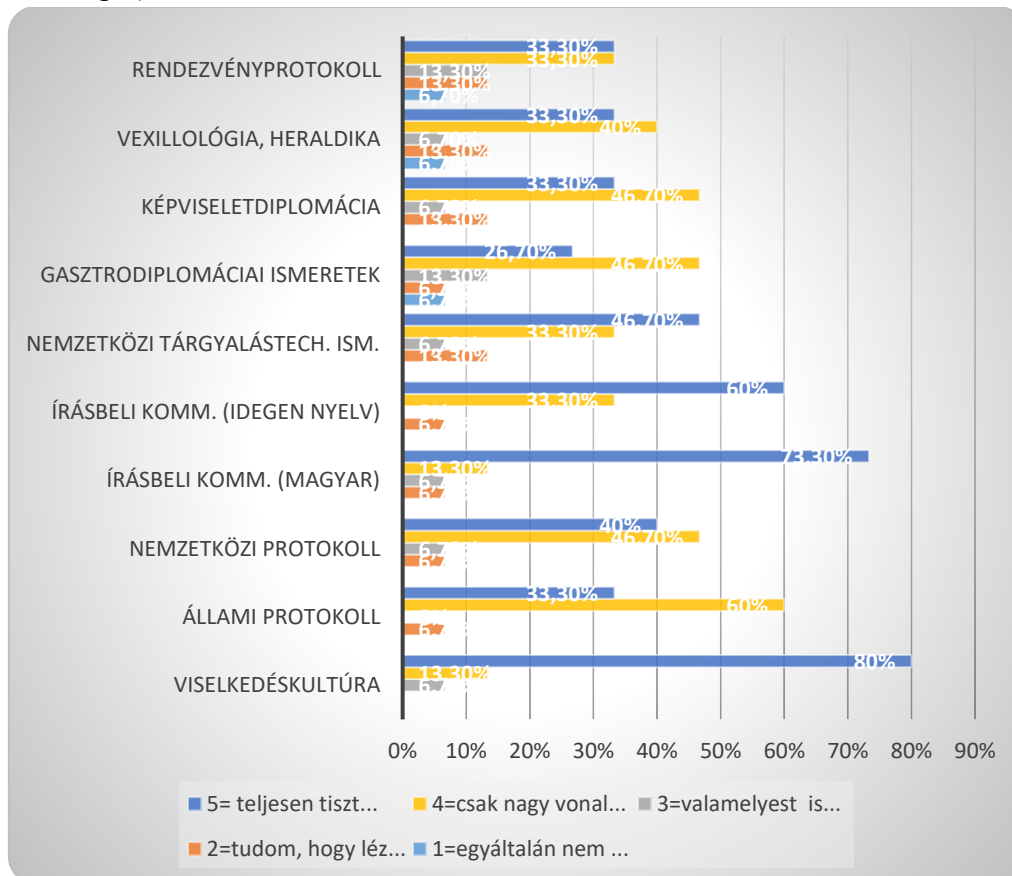

Gyakorlati jellegű, idegennyelvi képzéseken való részvételi szándék ($N_1=21$; $N_2=9$; saját szerkesztés)

A sportdiplomaták többsége teljesen egyetértett (46,7%) azzal, hogy hasznos/szükséges lenne kifejezetten a sportdiplomaták számára tervezett komplex, intenzív, kihelyezett gyakorlati, nemzetközi szintű diplomáciai és protokollismereteket tartalmazó program/képzés szervezése, tehát mind a nyelvre, mind a diplomáciai és protokollismeretekre (ezeknek nyelvi ismerete volt a legalacsonyabb mért adat is) vonatkozó képzésre, továbbképzésre magas hajlandósági arány azonosítható. A célcsoport szintén egy ötfokú skálán értékelte azt, hogy saját megítélése szerint mennyire van tisztában az alábbi szakterületekkel:

- **Viselkedéskultúra:** alapszituációk hazai és nemzetközi közegben (érkezés-pontosság, köszönés, üdvözlés, kézfogás, bemutatkozás, bemutatás, névjegy-csere, tegezés-magázás stb.)
- **Állami protokoll:** közjogi méltóságokkal, illetve állami-kormányzati képviselőkkel történő kommunikáció írásban és szóban, rangsorolásuk, protokoll-lista összeállítása, védett személyek biztonsága stb.
- **Nemzetközi protokoll:** külföldi állami és sportvezetőkkel, diplomáciai képviselőkkel történő kommunikáció írásban és szóban idegen nyelven, rangsorolásuk, protokoll-lista összeállítása stb.
- **Írásbeli kommunikáció (magyar):** meghívólevél, meghívókártya vagy más hivatalos levél formai és tartalmi követelményei magyar állami vezető részére
- **Írásbeli kommunikáció (idegen nyelven):** meghívólevél, meghívókártya vagy más hivatalos levél formai és tartalmi követelményei külföldi állami- vagy sportvezető, illetve diplomáciai képviselő részére
- **Nemzetközi tárgyalástechnikai ismeretek:** eltérő nemzetekre vonatkozó kérdések (pl. hierarchiák, tolmácsolásra vonatkozó ismeretek, rangsor szerinti ültetésrend, tárgyalási stratégia megválasztása, tabutémák kerülése stb.)
- **Gasztdiplomáciai ismeretek:** részvétel és szervezés ültetett vagy álló protokollalkalmakon: étkezés, helyszín/menü kiválasztás, terítékek, felszolgálási típusok, hungarikumok, pohárköszöntők helye stb.
- **Képviselődiplomácia:** személyes megjelenésre vonatkozó formai-tartalmi előírások, pl. sajtókommunikáció, dress kódok, beszédekre felkérés vagy azok megtartása tárgyaláson vagy nyitó-/záróceremoniákon stb., illetve online protokoll (online meetingek, kommunikáció weboldalon, közösségi portálokon)
- **Vexillológia, heraldika:** szimbólumok alkalmazása (pl. lobogók helyes elhelyezése, illetve felvonása stadionban, eredményhirdetésekor; asztali zászlók kihelyezése tárgyaló- vagy étkezőasztalon stb.)
- **Rendezvényprotokoll:** hivatalos ajándék (ki, mit, milyen értékben és csomagolásban, mikor, kinek, és hogyan lehet adni – a nemzeti és kulturális különbségek figyelembevételével) kulturális, turisztikai, szállodai alapismeretek (külföldi delegációk számára programajánlás, kísérő programszervezés); rendezvényszervezés (forgatókönyv, program összeállítása, előkészítés, lebonyolítás, utómunkálatok)

Ebben az esetben is csak az 5, azaz „teljesen tisztában vagyok a kérdéskörrel és tudatosan alkalmazom a vonatkozó hazai, illetve a nemzetközi szabályokat, magabiztosan mozgok a témában” szintet tartjuk elvártnak. A többi szint hibalehetőséget rejt magában, és csak a tudatos és magabiztos ismeret elegendő az érdekek hatékony/eredményes artikulálására és képviselésére. A protokollhibák, ahogy arra szintén rámutattunk és a válaszadók többsége egyetértett, negatívan hatnak a sportkapcsolatokra és megrekeszthetik, befagyaszthatják a sportdiplomáciai tárgyalásokat. Ez a visszajelzés szintén alátámasztja az ezen témakörökben tervezhető gyakorlatorientált képzések szükségességét mind anyanyelvi, mind idegennyelvi (elsősorban angol) relációban.

Szakterületek, kompetenciák ismerete (önbevallás alapján) (N=27) (saját szerkesztés)

A választott sportdiplomáták és nemzetközi sportvezetők képzettségének, végzettségének, sportolói múltjának vizsgálata

Feltételezem, hogy a sportdiplomáciai kapcsolatok kialakításában és fenntartásában a magyar sportdiplomata *személye* meghatározóbb jelentőségű tényező, mint a sportolói múlt, tehát nem csak sportolóból lehet valaki sportdiplomata, illetve hogy a sportdiplomációval összefüggő tevékenységek ellátásának nem feltétele a sportszakmai végzettség.

A sportdiplomáták túlnyomó többsége (53,3%) inkább egyetértett azzal, hogy a sportdiplomata-funkciók ellátása során a sportolói múlt nem követelmény, de elősegíti a sportdiplomata nemzetközi szintű elismertségét, személyének elfogadását az adott közegben. A sportvezetők 60%-a szerint nem csak sportolóból válhat hiteles sportdiplomata, hanem bárkiből, aki rendelkezik kellő elhivatottsággal, a szükséges személyes kompetenciákkal, és elsajátítja a szükséges szakmai kompetenciákat (teljesen egyetértők aránya 26,7%, inkább egyetértők aránya 46,7%). Ebből következik, hogy a sportdiplomácia tanulható, és a vizsgált csoport körében magas is a tanulási hajlandóság.

A felmérésben részt vevő szakszövetségek elsősorban (74,1%) az elnök személyt jelölték, mint aki leginkább ellátja szövetségük nemzetközi képviselőjét, második helyen (51,9%) a főtitkár állt.

A 27 megkérdezett személyből 15 elnök nem rendelkezik sportszakmai képesítéssel, vagy sportvégzettséggel (55,6%); csak 4-nek van sportszakmai végzettsége (BsC/MsC) (14,8%); 8-nak pedig középfokú OKJ képesítése (29,6%). A főtitkárok (N=12) végzettségi szintjei: 40,7% nem rendelkezik semmilyen sportszakmai képesítéssel vagy végzettséggel, 29,6%-nak van felsőfokú végzettsége, 22,2%-nak középfokú képesítése és 7,4%-nak egyetemi szintű végzettsége.

A felmérésben résztvevő sportdiplomáták többsége nem is tervez felsőfokú tanulmányokat végezni, 20% egyértelműen elutasította a lehetőséget, 13,3% tervez, és 66,7% bizonytalan a kérdésben – ez jól mutatja a hagyományos egyetemi oktatási igény hiányát, tehát képzés számukra a feltárt protokolláris és idegennyelvi hiátusok kezelésére egyéb szakmai képzés keretében tervezhető. A képesítések és képzettségek után megvizsgáltam, mennyire tartják követelménynek a válaszadók a felsőfokú sportszakmai képzettséget. A válaszadók többsége „egyet is értett meg nem is” (40%) azzal a kijelentéssel, hogy előny, de nem követelmény a felsőfokú sportszakmai képzettség. Inkább egyetértett 33,3%, teljesen egyetértett 6,7%, inkább nem értett egyet 6,7%, és egyáltalán nem értett egyet a válaszadók 13,3%-a.

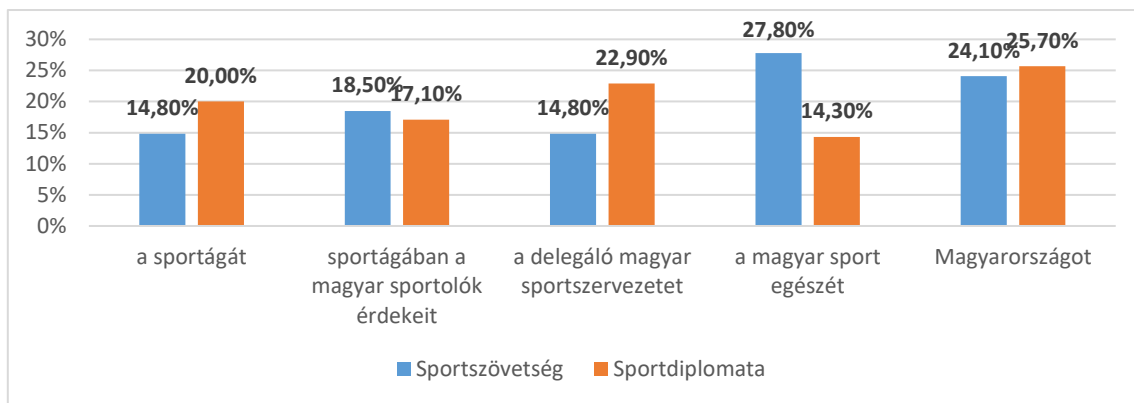
A választott sportdiplomata tevékenységi körei és azon belül a sportdiplomáciai reprezentáció szintjei

A sportdiplomata személyének szakmai meghatározása alapján abból indultam ki, hogy a magyar sportdiplomata személye az a tisztségviselő, aki európai vagy nemzetközi szövetségbe (azaz nemzetközi szinten) megválasztottak, tehát tevékenységét alapvetően **nemzetközi kontextusban végzi**. A válaszadók 40%-a teljesen egyetértett, 26,7%-a pedig inkább egyetértett, szintén 26,7% „egyet is értett meg nem is”, és 1 fő (6,7%) inkább nem értett egyet vele. Azzal a feltevéssel, miszerint a sportdiplomácia jelentősége túlmutat saját hatáskörén, mint szakpolitikai végrehajtó, és képes hozzájárulni nemzeti szintű külpolitikai célok megvalósításához, az alábbi eredmények születtek:

Válaszadók	N	egyáltalán nem ért egyet	inkább nem ért egyet	egyet is ért meg nem is	inkább egyetért	teljesen egyetért
Sportdiplomáták válasza alapján	15	-	6,7%	20%	33,3%	40%
Sportszövetségek válasza alapján	27	3,7%	7,4%	11,1%	40,7%	37%

Egyetért-e azzal, hogy a magyar sportdiplomácia hozzájárulna a magyar külpolitikai célok megvalósításához és a sporton keresztül hazánk további területeken tud kapcsolatokat építeni, együttműködéseket kialakítani? (N1=15; N2=27) (saját szerkesztés)

Megvizsgáltam továbbá, hogy a célcsoport tagjai szerint mit is képvisel a magyar sportdiplomata. Szembetűnő, hogy míg a sportvezetők szerint a sportdiplomata a magyar sport egészét hivatott képviselni, addig a sportdiplomáták inkább a delegáló magyar sportszervezetet tartják képviselőjük tárgyának. Magyarország képviselője közel azonos mértékben van jelen a két csoport véleményében.

Mit képvisel a magyar sportdiplomata? (N₁=27; N₂=15; saját szerkesztés)

Az öt diplomata-funkció (1961.évi Bécsi Egyezmény) közül a képviseleti funkciót választották a leggyakoribb tevékenységüknek, melyet tovább bontva vizsgáltuk, hogy a válaszadók szerint a hivatalos kontextuson túl, kifejezetten a társasági, protokolleseményeken is láthatnak-e el releváns reprezentációt úgy, hogy akár ezen alkalmakkor is születhetnek döntések. Az alábbi eredmények születtek:

Válaszok	Sportdiplomaták (N=15)	%	Sportvezetők (N=27)	%
1=egyáltalán nem értek egyet	0	0%	0	0%
2=inkább nem értek egyet	0	0%	0	0%
3=egyet is értek meg nem is (semleges)	0	0%	0	0%
4=inkább egyetérték	4	26.7%	9	33.3%
5=teljesen egyetérték	11	73.3%	18	66.7%

A sportvezetőkre és a választott sportdiplomatákra is igaz, hogy nem csupán a hivatalos, szakmai tevékenységeik során, hanem a protokolleseményeken is támogatnak/képviselnek sportági, ill. magyar sportdiplomáciai érdekeket, így ezen az alkalmakon is ügyelniük kell a viselkedésükre, megjelenésükre, kommunikációjukra. (N=27) (saját szerkesztés)

A konkrét sportdiplomata-tevékenységek vizsgálatánál empirikus tapasztalatok alapján feltételeztem, hogy a karrierdiplomatáktól eltérő kiválasztási, képzési és munkavégzési tényezők okán a választott sportdiplomaták elsősorban a képviseleti és tárgyalási funkciót töltik be. A kutatásban résztvevő sportdiplomaták körében vizsgáltam az 1961. évi bécsi egyezmény által a karrierdiplomaták számára meghatározott öt alapfunkciónak (képviselet, tárgyalás, tájékozódás, tájékoztatás, kapcsolatépítés) a megjelenését. A felmérésben a válaszadóknak egy ötfokú skálán kellett meghatározniuk, hogy milyen mértékben látják el ezeket, részletezve az adott funkcióhoz tartozó tevékenységeket (1 – soha vagy szinte soha és 5 – mindig, napi szinten). Fontos, hogy az egyes kategóriákon belül szándékosan különbséget tettem a hivatalos jellegű, látható, és a nem hivatalos, háttértárgyalások között, valamint a hivatalos és protokolláris alkalmak között is, hogy minél árnyaltabb képet kapjunk.

A válaszokból kiderül, hogy a legmagasabb értékeket (3,86 és 3,8) a **képviseleti funkcióban** végzett tevékenységek kapták (részvétel sportszakmai rendezvényeken, reprezentációs céllal, beleértve a beszédek, felszólalások megtartását is, valamint részvétel a hivatalos kiutazásokon,

delegációs programokon). A válaszadók többsége csak néha, alkalmoszerűen vesz részt politikai, diplomáciai, társadalmi jellegű eseményeken, reprezentatív módon, meghívott vendégként, ezt igazolja a 3,06-os átlagérték is, ezzel szemben elmondásuk szerint sportszakmai eseményeken és sportdelegációs programokon gyakran, rendszeresen részt vesznek.

A második legmagasabb értékeket a **tárgyalási funkció** kapta (3,8 és 3,7), ahol leggyakrabban feladat a *hivatalos* egyeztetések, találkozók bonyolítása hazai rendezésű vagy külföldi nemzetközi sportrendezvényeken, valamint a *hivatalos nemzetközi tárgyalások*, egyeztetések bonyolítása kiutazásokon, delegációs programokon. A harmadik leggyakoribb (3.66) tevékenység a tárgyalási funkcióban a *nem hivatalos háttértárgyalások*, lobbitevékenységek megvalósítása külföldi vagy belföldi *sportesemények protokolleseményein* (magasabb értéket kapott, mint a kiutazásokon és delegációs programokon folytatott nem hivatalos lobbitevékenységek, háttértárgyalások), ami szintén erősíti a protokoll megjelenési gyakoriságát és jelentőségét a sportdiplomáciai kapcsolatokban. **A legalacsonyabb értékeket a kapcsolatépítési és tájékoztatósi/tájékoztatósi funkciók kapták.**

A sportprotokoll szerepe és megjelenése a sportdiplomáciában

Ahogy az elméleti kutatásban rávilágítottam, multidiszciplináris jellegéből fakadóan a protokoll megjelenik mind az öt diplomáciai funkció ellátása során, így feltételezem, hogy mind a választott sportdiplomáták és a sportvezetők hivatalos és társadalmi funkcióiban a protokoll egyaránt rendszeresen alkalmazandó kompetencia.

	N	Átlag	egyáltalán nem érték egyet	inkább nem érték egyet	egyet is érték meg nem is	inkább egyetérték	teljesen egyetérték
Sportszövetségek	27	4,3	-	3,7%	7,4%	51,9%	37%
Sportdiplomáták	15	4,4	-	-	13,3%	33,3%	53,3%
Eltérés	-	-	-	3,7%	-5,9%	18,6%	-16,3%

Vélemények arról, hogy a sportprotokoll elengedhetetlen jelentőségű kompetencia a sportdiplomáciával összefüggő nemzetközi feladatok ellátásában (saját szerkesztés)

A sportdiplomáták nagyobb arányban (53,3%) teljesen egyet értettek azzal, hogy a sportprotokoll valamennyi nemzetközi tevékenység során megjelenik, ezáltal elsődleges jelentőségű kompetencia a sportdiplomáciával összefüggő feladatok ellátásában. A sportvezetők legnagyobb arányban (51,9%) inkább egyetértettek az állítással.

A sportdiplomáták következő véleménye, miszerint nem csupán a hivatalos, szakmai tevékenységeik során, hanem a protokolleseményeken is támogatnak/képviselek sportági, ill. magyar sportdiplomáciai érdekeket, így ezen alkalmakkor is ügyelniük kell a viselkedésükre, megjelenésükre, kommunikációjukra, a válaszadók túlnyomó többsége teljesen egyetértett (66,7%) az állítással, 33,3% pedig inkább egyetértett vele. Olyan személy nem akadt, aki legalább valamilyen szinten nem értett volna egyet. A sportvezetők szintén nagymértékben egyetértettek a kijelentéssel (73,3% teljesen egyetértett, 26,7% pedig inkább egyetértett).

Feltételeztem továbbá, hogy a sportprotokoll helyes alkalmazása képes hozzájárulni a sportdiplomáciai célok megvalósításához,

- a, mivel a szakmai egyeztetések és döntések sok esetben a kísérő, protokollrendezvényeken születnek,
- b, és mert protokollismeretek hiányából fakadó hibák negatívan hathatnak a sportdiplomáciai tárgyalásokra. (H4)

A sportdiplomata 66,7%-a gondolja úgy, hogy a protokoll szabályainak megsértése vagy figyelmen kívül hagyása (helytelen megszólítás, kézfogás, rangsorolás, ültetés; nemzeti/vallási különbözőségek figyelmen kívül hagyása, nem adekvát öltözet, tárgyalástechnika stb.) egyértelműen negatívan hathat a sportdiplomáciai kapcsolatokra; sőt, megrekesztheti, akár befagyaszthatja a tárgyalásokat. Olyan személy pedig nem volt, aki mindezt cáfolta volna. A sportszövetségi vezetők 62,9% szerint egyértelműen negatívan hathat a protokoll szabályok megsértése vagy figyelmen kívül hagyása. Megállapítható az is, hogy sportprotokoll nélkül nincs sportdiplomácia (sportvezetők válasza alapján 3,9-es átlag, sportdiplomata válaszai alapján 3,7-es átlag).

A kvalitatív kutatás

A kutatás reprezentativitásának érdekében valamennyi, a sportdiplomácia kapcsán leginkább érintett szektor és terület vezető képviselőjét egyéni, félig strukturált interjú formájában kérdeztem. A célom az volt, hogy a lehető legszélesebb körben vizsgáljam a sportdiplomata és sportprotokoll, mint a sportdiplomácia eszközeinek szerepét a **sportirányítás, sportpolitika, a sportdiplomácia, a tudomány, a média, a sportorvoslás szemszögéből**.

Arra a kérdésre, hogy nemzeti szinten a sportdiplomáciai eredményesség / hatékonyság mérhető-e, illetve hogyan lehetne kvantitatív módon kifejezni hazánk sportdiplomáciai erejét, valamennyi megszólaló az alábbiakat jelölte, kezdve a legfontosabbnak ítélt tényezővel:

- kiemelt jelentőségű, nemzetközi sportesemények elnyert rendezési jogának száma
- európai és nemzetközi szövetségekbe választott magyar sportszakemberek száma
- hazai rendezésű kiemelt sportesemények nemzetközi (el)ismertségének számszerűsíthető vonatkozása (az eseményen résztvevő nemzetek, megjelenő világszervezeti képviselők, nemzetközi szövetségi elnökök, helyszíni nézők, közvetített médiacsatornák, geopolitikai lefedettség, mint elért országok és nézőik becsült száma)
- magyar sportági kezdeményezések elfogadásának száma, aránya
- magyar innovációk és gyakorlatok nemzetközi átvétele
- bilaterális szintű együttműködések száma.

A sportképviselők a *sportdiplomata számát*, míg a kormányzat képviselői a *sportesemények számát* rangsorolta előre, mint lehetséges legfontosabb mérőszámot.

1-10-ig terjedő skálán **értékelték a magyar sportdiplomáciát** a jelen időszakban értelmezve, amióta a sport nemzetstratégiai ágazatként működik. Átlagosan 6-os értékelést adtak, az értékek szórása: 4-8 volt.

Sportszövetségek (n=27): 3-10 közötti értékek átlaga: 6,85 (leggyakoribb érték:7)

Sportdiplomata (n=15): 3-10 közötti értékek átlaga: 6,133 (leggyakoribb értékek:5 és 6)

Az elméleti kutatás részeként bizonyítottam, hogy a sport képes támogatni a külpolitikai kommunikációt, ezáltal a politikai célok elérését. Ezzel kapcsolatban egy kivétellel valamennyien hasznosnak és szükségesnek vélték egy **kifejezetten diplomáciai jellegű**

stratégia megalkotását: a szakszövetségek össz. 70.3%-a, és a sportdiplomáták össz. 86.6%-a értett egyet az állítással, melyhez 11 interjúalany is csatlakozott.

A sportdiplomata személye

Az interjúalanyok kb. 60 %-a a köznyelvi értelmezéssel élve a megválasztott sportdiplomátát, illetve a nemzetközi sportvezetőket (sportszövetség, köztestület vezetője), valamint az aktív és volt sportolókat azonosította sportdiplomataként. A többi válaszadó professzióként tekint a sportdiplomata funkcióra, tanulható szakmaként, ahol a sportolói háttér nem feltétel. Többen nevesítették ebben a minőségben a protokollfőnököket, a bírókat, edzőket, a sportolókat felkészítő technikai stábot, valamint a kormányzati szektor kiemelt szereplőit. Viszonylag kevesen közelítették meg a kérdést szakmai felkészülési vagy képzettségi szempontból.

A válaszadók túlnyomó többsége egyetértett azzal az állítással, miszerint „*Bárból válhat sportdiplomata, aki rendelkezik kellő elhivatottsággal, a szükséges személyes kompetenciákkal, és elsajátítja a szükséges szakmai kompetenciákat*”. Ezzel szemben egy kivétellel senki sem értett egyet azzal a kijelentéssel, miszerint „*Csak sportolóból válhat igazi sportdiplomata.*”

A sportdiplomáták protokollismereteire vonatkozó vizsgálat

A magyar sportdiplomáták és sportvezetők felkészültségét szinte minden interjúalany jellemzően 2-3 értékkel jellemezte. Teljes konszenzus alakult ki arra vonatkozólag, hogy valamennyi felsorolt tárgykör gyakorlati, kompetenciafejlesztő képzése indokolt és szükséges (akár idegen nyelven is oktattva) lenne, elsősorban a vastagítva jelzett területeken, egyes vezetők kötelező jelleggel küldenek el saját munkatársait.

Viselkedéskultúra; **Állami protokoll; Nemzetközi protokoll; Írásbeli kommunikáció (magyar); Írásbeli kommunikáció (idegen nyelven); Nemzetközi tárgyalástechnikai ismerete; Interkulturális és vallásprotokoll; Gasztrodipomáciai ismeretek; Képviseletdipomácia; Vexillológia, heraldika; Rendezvényprotokoll.**

A protokollterület jelentősége

Egyetértés alakult ki valamennyi interjúalany esetében arról, hogy a protokoll fontos kompetencia, és elidegeníthetetlen része a diplomáciának. Komoly szerepet kap nemzetközi rendezvényeken, delegációs programokon és a kormányzati kommunikációban. Itt több példát is említettek a megkérdezettek. Egyetértettek azzal is, hogy a protokoll adja a sportdiplomácia keretét és az itt elkövetett hibák komolyabb következményekkel járhatnak, mint a szakmabeli tévedések. Egyetértettek, hogy protokollrendezvényeken is születhetnek döntések, illetve hogy általában kultúrától, nemzettől vagy sportágtól függetlenül a *megjelenés-viselkedés-kommunikáció* hármasa alapján alakulnak ki benyomások az adott képviselőről, ezért a sportdiplomáták és a sportvezetők esetében is tudatosítani kell, hogy informális kontextusban, privát minőségében, akár megbízás nélkül is képviselik a magyar sportot külföldön-belföldön egyaránt.

Generikus kompetenciák

Valamennyi célcsoport komparatív vizsgálatának eredménye:

Kompetenciák rangsora	sportszövetségi vezetők szerint n=27	sportdiplomáták szerint n=15	interjúalanyok szerint n=12	nemzetközi karrierdiplomáták szerint n=70
-----------------------	---	---------------------------------	--------------------------------	--

1.	Building Relationships / Networking (kapcsolatok kiépítése / kapcsolati háló kiépítése)	Building Relationships / Networking (kapcsolatok kiépítése / kapcsolati háló kiépítése)	Building Relationships / Networking (kapcsolatok kiépítése / kapcsolati háló kiépítése)	Building Relationships / Networking (kapcsolatok kiépítése / kapcsolati háló kiépítése)
2.	Credibility (hitelesség)	Credibility (hitelesség)	Credibility (hitelesség)	Stress Tolerance (stressztűrő képesség)
3.	Negotiation (tárgyalási képesség)	Effective Leadership (hatékony vezetői képesség)	Innovative Thinking (innovatív, előremutató gondolkodás)	Self-Control (önkontroll)

Generikus kompetenciák rangsorának összevetése (első három előfordulása) (saját szerkesztés)

A sportdiplomátára vonatkozó tézisek összefoglalása

- A sportdiplomáciai tevékenységek ellátásában az interperszonális, protokolláris kompetenciák legalább olyan fontosak, mint a sportszakmai ismeretek. A sportdiplomáciai tevékenységnek nem feltétele a sportszakmai végzettség.
- A magyar sportdiplomáták és sportvezetők esetében a kapcsolatépítési képesség kulcskompetencia.
- A sportdiplomata személye meghatározóbb jelentőségű a sportdiplomáciai kapcsolatokban, mint a sportolói múlt. Sportdiplomata nem csak sportolóból válhat.
- A magyar sportdiplomáták funkciója elsősorban a képviseleti és tárgyalási tevékenységet jelenti.

A sportprotokollra vonatkozó tézisek összefoglalása

- A protokoll alapkompétencia a sportdiplomáciai kapcsolatokban. A magyar sportdiplomáták és sportvezetők ezirányú ismerete célirányos képzéssel javítható, melyre valós igény mutatkozik.
- A sportprotokoll – helyesen alkalmazva – szerepe jelentős a nemzetközi sportkapcsolatokban, melynek során a döntések és szakmai egyeztetések gyakran a protokollrendezvényeken születnek.
- A sportprotokoll szabályainak helyes alkalmazása hozzájárul a sportdiplomáciai célok megvalósításához, ellenkező esetben, hiánya negatívan hat a sportdiplomáciai kapcsolattartásra, tárgyalásokra.
- A nemzetközi sportversenyek a magyar sportdiplomácia sikerének fokmérője.
- A sportprotokoll szakemberek fontos szerepet játszanak a sportesemények megvalósításában. A sportprotokoll szakemberek multilaterális sportdiplomáciai tevékenységet végeznek.

Összegzés

Disszertációm interdiszciplináris témáját és sokrétű célkitűzését figyelembe véve, a minél hatékonyabb eredmény elérése érdekében több módszert is alkalmaztam az adatgyűjtés során. Kutatási stratégiám alapja a többéves primer szakmai és oktatási tapasztalatokra épülő széles körű tartomelemzés: a kutatási kérdéseket és a hipotéziseket (n=7) hazai és nemzetközi szakirodalmi kutatás és online források felhasználása segítségével állítottam össze. A nemzetközi politikai, diplomáciai, protokoll, illetve ugyanezek sportszakmai vonatkozásában releváns források feldolgozása a függelékben olvasható. A diplomáciai és protokolltörténeti vizsgálatom során megtaláltam a kizárólag nemzetközi források által jegyzett, ám jelentős eseményeket, melyek bár mintegy 2500 évvel ezelőtt történtek, de jól bizonyítják a protokollt mai is meghatározó tényező, a rangsorolás első ismert alkalmazását. Összevettem továbbá a viselkedés, az erkölcs és az illem fejlődésének aspektusait az ókori Bizánci és Római Birodalomban, megvizsgáltam a korai India, Kína és Egyiptom területén keletkezett

meghatározó írásos emlékeket, melyek a ma is érvényes normákat legelőször rögzítették és alapjául szolgáltak a későbbi francia és spanyok királyi udvarok etikettjének, valamint a 21.század diplomáciai etikettjének. A sportdiplomáciára vonatkozó nemzetközi tudományos források közül a leginkább elfogadott, legmagasabb idézettségi index-szel bíró elméleteket vettem alapul (Houlihan, Pigman, Murray), melyek segítettek abban, hogy javaslatot tegyek a magyar sportdiplomácia aktorainak funkcionális alapú modelljére.

Az empirikus kutatás során háromféle adatgyűjtési módszert alkalmaztam: tartalomelemzés, survey-módszer (n=27 és n=15) és félig strukturált mélyinterjú (n=12). Az adatgyűjtés során kvalitatív és kvantitatív megközelítést egyaránt használtam. Kvantitatív adatgyűjtést a tartalomelemzésnél és a survey-módszernél, míg a kvalitatív módszert az általam kiválasztott mindhárom adatgyűjtési módszernél alkalmaztam. A kapott eredményeket az egyes csoportokban és egymással párhuzamba állítva is vizsgáltam, mely a hét hipotézisben megfogalmazott komplex kérdéskör átfogó vizsgálatát tette lehetővé.

Újszerű eredmények

- hazai és nemzetközi sportdiplomáciai elméletek feltérképezése és azok diplomáciai irányból történő szakmai, funkcionális megközelítése,
- a magyar sportdiplomácia gyakorlatának és aktorainak vizsgálata,
- a magyar sportdiplomata, karrierdiplomata, szakdiplomata komparatív vizsgálata,
- a protokoll multivokalitásnak, és a protokollszakember tevékenységének bemutatása,
- a sportprotokollterület komplexitásának, és alkalmazásának bemutatása,
- a magyar diplomataképzés intézményének és gyakorlatának bemutatása,
- a sportdiplomata tevékenységgel járó komplex feladatrendszer bemutatása,
- a kiemelt magyar állami szervek protokollterületeinek vizsgálata,
- a protokoll definíciójának, jelentéstartamának bemutatása; a viselkedéskultúra, etikett történeti fejlődése; a protokoll szakterületeinek, alanyainak, szabályzóinak, 21. századi szerepének a bemutatása,
- a magyar sportszakmai közép- és sportdiplomáciai felsőfokú képzések bemutatása és a magyar protokolloktatás gyakorlatának bemutatása,
- nemzetközi sportdiplomáciai stratégiák bemutatása és a magyar sportdiplomácia sikerességének vizsgálata,
- a magyar sportvezetők és sportdiplomatakképzés attitűdjének komparatív vizsgálata,
- komparatív generikus kompetenciavizsgálat a nemzetközi diplomaták körében végzett felméréssel,
- az online kérdőíves felmérés és az egyéni, félig strukturált interjúk kérdései, melyek további, sportdiplomáciai kutatások alapjául szolgálhatnak,
- javaslat a sportdiplomata személyének, tevékenységének meghatározására,
- javaslat a sportdiplomácia általános definíciójára,
- javaslat a magyar sportdiplomácia aktorainak klasszifikációjára,
- javaslat a magyar sportdiplomácia funkcionális alapú modelljére.

Javaslat a magyar sportdiplomáciai aktorok és tevékenységük meghatározására, illetve a magyar sportdiplomácia funkcionális alapú modelljére

A **fogalomalkotás során** a hangsúlyt elsősorban arra szükséges helyezni, hogy egyértelműsítsük: a (magyar) **sportdiplomákat minden esetben nemzetközi közegben választják meg, tevékenységüket elsősorban nemzetközi közegben végzik** – szemben például azokkal a sportdiplomataként definiált sportvezetőkkel (pl. MOB, NVESZ elnöke stb.) akik sportdiplomáciával összefüggő tevékenységet is végeznek, de őket *hazai közegben választják és funkcionálisan elsősorban hazai közegben működnek*, és elsősorban a magyar tagszervezetek érdekeit képviselik.

Ezzel szemben a **köznyelvi értelmezés általánosít**: sportdiplomatának nevezi azon *sportdiplomáciával összefüggő, illetve sportdiplomáciai érdekeket támogató tevékenységet* végzők körét is, (például a kormányzati szektorban képviselői funkciót is betöltők; jellemzően ide sorolva a kiemelt nemzetközi szervezetért felelős kormánybiztost vagy a sportért felelős államtitkárt).

A magyar sport civil szervezetén kívül (pl. kormányzati területen) működő aktorok megjelenésével az alábbi **kategóriák nevesíthetők a választott sportdiplomák mellett**:

1. **az állandó, sportdiplomáciával összefüggő tevékenységet végző személyek** köre: jellemzően az adott sportszervezettel munka vagy polgárjogi viszonyban állva tevékenységüket az adott sportszervezet, sportág, vagy sportesemény érdekében végzik. (pl. szakszövetség, köztestület, sportszervezet vezetői stb.)
2. **ad hoc / ad interim módon sportdiplomáciát támogató tevékenységet, feladatot végző személyek** köre: hivatalos (munkakörben, beosztásban, megbízással, felkéréssel) tevékenységüket eseti jelleggel egy hazai rendezésű kiemelt nemzetközi sportesemény érdekében végzik (pl. sportolók, bírók, protokollfőnökök, sportnagykövetek, sportszervezők, sajtófőnökök stb.)
3. **ad hoc vagy állandó jelleggel sportdiplomáciát támogató egyéb tevékenységet végzők** köre: hivatalos (munkakörben, beosztásban, megbízással, felkéréssel) tevékenységükkel a közvetve vagy közvetlen a magyar sportdiplomáciát támogatják (pl. kutatók, oktatók, sportorvoslással foglalkozók, önkéntesek stb.)

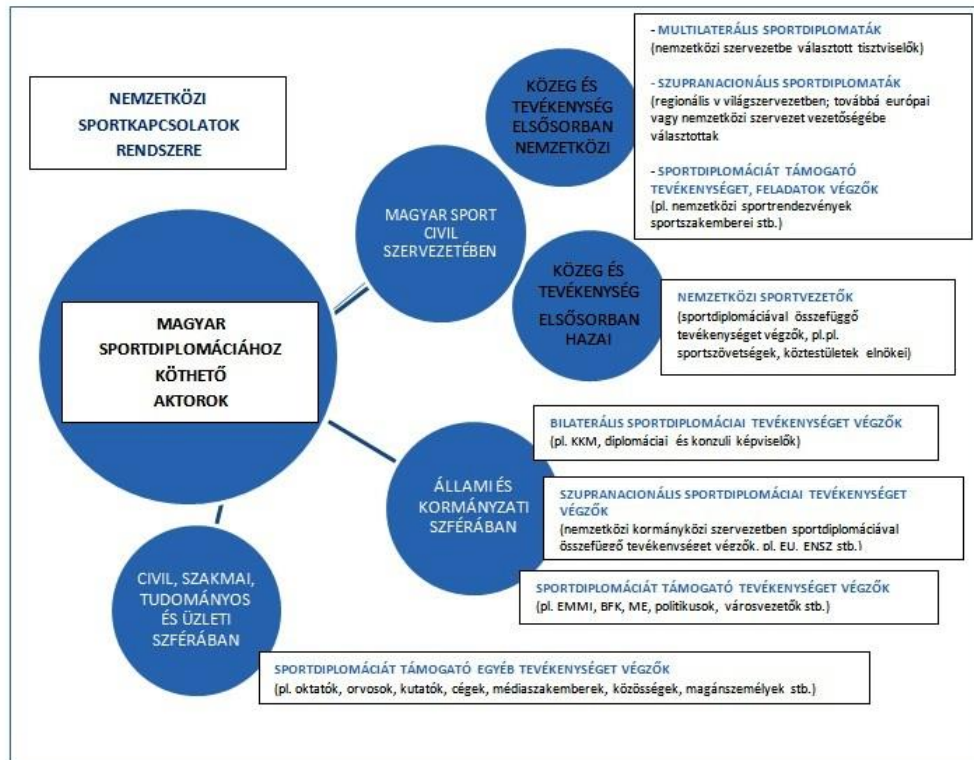
I. A magyar sport civil szektorában két csoportot különböztethetünk meg:

1. Állandó, vagy meghatározott, hosszabb távú időtartamra szóló megbízással keretében:
  - a. **multilaterális sportdiplomák** (nemzetközi közegben választott, elsősorban nemzetközi közegben működő tisztviselők, pl. európai vagy nemzetközi szövetségbe megválasztott, de nem vezetői tagok (pl. technikai delegált)
  - b. **szupranacionális sportdiplomák:**
    - i. európai és nemzetközi szövetségbe megválasztott, kollektív érdekeket képviselő *vezetői tisztviselők*,
    - ii. regionális vagy világszintű sportszervezetbe megválasztott, kollektív érdekeket képviselő tisztviselő (pl. NOB tag)
  - c. **nemzetközi sportvezetők:** *sportdiplomáciával összefüggő tevékenységet* ellátók, hazai szinten választott, elsősorban hazai közegben funkcionálók, akik nemzetközi szinten is tevékenykedhetnek (pl. szövetségi vezetők, köztestületi elnökök stb.)
2. Ad hoc vagy rövidtávú időtartamra szóló hivatalos minőségben:
  - **sportdiplomáciát támogató tevékenységet végzők:** (pl. szervezőbizottság vezetése, protokollfőnökök, érintett aktív sportolók, volt sportolók, mint felkért sportnagykövetek stb.)

- **sportdiplomáciát közvetetten támogató, egyéb tevékenységet végzők** (pl. önkéntesek, sportlétesítmények vezetői, technikai szervezők stb.)

II. A magyar sport civil szektorán kívül pedig a következő csoportok találhatóak:

- bilaterális sportdiplomáciai tevékenységet végzők** (KKM; magyar diplomáciai és konzuli képviselők)
- a magyar állami és kormányzati szektorban **sportdiplomáciai érdekeket támogató tevékenységet végzők** (pl. EMMI, BFK, ME, városvezetők stb.)
- nemzetközi kormányközi szervezeteken **szupranacionális sportdiplomáciával összefüggő tevékenységet végzők** (pl. Navrasics Tibor egykori sportügyi biztos)
- civil, szakmai, tudományos vagy üzleti szférában **sportdiplomáciai érdekeket támogató egyéb tevékenységet végzők** (pl. sportoktatásban, egészségügyben, médiában, tudományos területen tevékenykedők, cégek, közösségi kezdeményezések, magánszemély stb.).

A magyar sportdiplomácia aktorainak modellje (saját szerkesztés)

Javaslat a nemzetközi sportdiplomácia általános, összefoglaló definíciójára

A hazai és nemzetközi elméletek alapján, valamint a kvantitatív és kvalitatív kutatás eredményeinek felhasználásával a sportdiplomácia nemzetközi definíciójára az alábbi javaslatot teszem:

A sportdiplomácia a diplomácia halmazán belül a nyilvános diplomácia szakdiplomáciai területe, mely egyszerre politikai és szakmai jellegű; nem önállóan, hanem az állam külpolitikai érdekeit megvalósító rendszerében jelentkező alrendszerként jelenik meg, és a szubszidiaritás elve szerint eljáró szervezetet és tevékenységet egyaránt jelent.

A sportdiplomácia a sportpolitika (*politics*) végrehajtó eljárásrendszere elsősorban békés eszközrendszerével, tárgyalásos úton, multilaterális vagy bilaterális szinten, tehát minden esetben nemzetközi kontextusban értelmezett terület, melyet elsősorban az arra

vonatkozó jogosultsággal rendelkező sportvezetők, választott sportdiplomáták működtetnek a szintjüknek megfelelő hatás- és jogkörökben eljárva állomáshelytől függetlenül, külföldön és/vagy belföldön.

Szervezeti szinten jelenti magát az intézményrendszert és annak jogi kereteit (*sport policy*), mely legmagasabb, államközi kontextusban, elsősorban bilaterális kontextusban látja el az állam vagy a kormány képviselét; sportszakmai szinten, elsősorban multilaterális kontextusban a sportág, illetve a képviselt intézményének nemzetközi képviselét látja el a sportágat, tágabb értelemben a sport egészét érintő valamennyi kérdésben, továbbá magában foglalja a diplomáciai státusszal rendelkezők összességét is.

Eszközrendszere a tárgyalások és lobbitevékenységek, a nemzetközi szervezetekben betöltött tagságok, a kiemelt sportrendezvények, a sportdiplomata személye és a sportprotokoll eszköztára.

Tevékenységi szinten egy állam külpolitikájában megjelenő, elsősorban a sportpolitikum (*sport polity*) által meghatározott célok és stratégiák békés eszközökkel történő megvalósítása nemzetközi sportvezetők és választott sportdiplomáták közreműködésével, akik formális és informális keretek közötti képvisleti, tárgyalási, tájékoztató és tájékoztató, valamint kapcsolattartási tevékenységeiket külföldön és belföldön egyaránt végezhetik.

Javaslat a nemzetközi sportdiplomácia aktorainak általános meghatározására

Sportdiplomáciai aktornak tekinthető az, aki

- a megbízó/képviselt szervezete/sportága nevében/képviselében/érdekében
- a betöltött tisztségének szintjén, meghatározható hatás- és jogkörben, az adott időszakban (egy nap-egy hét, vagy több éves megbízatás)
- hivatalos minőségben jár el (képvisel, tárgyal, szervez, versenyez, edz, irányít stb.)
- formális és/vagy informális, hivatalos és/vagy társadalmi szituáció(k)ban (pl. tárgyalás, delegációs program, szavazás, sportesemény, gálavacsora, munkaebéd stb.)
- a képvisleti szintjével korreláló sportdiplomáciai érdekek érvényesítése céljából;
- elsősorban nemzetközi expozícióban támogatja a sport valamely szegmensét,
- és hozzájárul a sport mentén kialakítható további bilaterális vagy multilaterális együttműködések megvalósításához – a képvisel szintjétől és természetétől (szakmai vagy politikai) függően.

Ide sorolhatók továbbá azok is, akik

- nem hivatalos minőségükben,
- közvetett módon „végeznek” érdekérvényesítő,
- közvéleményformáló tevékenységet (pl. sportolók, sportszakemberek magánemberként stb.), hiszen a társadalom jelentős része velük azonosít konkrét sportágat, sporteseményt, országot, vagy általánosítva a sport által képviselt értéket (fair play, csapatmunka, küzdőszellem stb.)
- a személyükkel összefüggő valamennyi (pozitív vagy negatív) látható (offline vagy online) megnyilvánuláson keresztül, ezáltal ők is hatást gyakorolhatnak a sportdiplomáciára;
- és a képvisleti minőség „érvényessége” nem jár le a megbízatás lejártával és/vagy magánszemélyként is elvárható a korábban betöltött szerephez, tisztséghez illő viselkedés.

Publikációs jegyzék

A disszertáció témájához kapcsolódó közlemények:

- **The changing role of protocol in the 21st century's diplomacy and international relations** In: UR JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES 18: 1 pp. 114-131. 18 p. (2021)
- **Women in Power - Power in Women: in the world of diplomacy and protocol** In: Aparna, Srivastava; Sevinc, Rahimova (szerk.) II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE 11-12 February 2021 / AZERBAIJAN (THE BOOK OF ABSTRACTS) Baku, Azerbajdzsán: ISPEC Publishing House 406 p. pp. 218-218. 1 p. (2021)
- **The Changing Role of Protocol in the 21st century's Diplomacy and International Relations** In: Nagy, Henrietta (szerk.) KULTÚRÁK TALÁLKOZÁSA A TUDOMÁNYBAN – JÖVŐFORMÁLÓ TUDOMÁNY; MEETING OF CULTURES IN THE SCIENCE – SCIENCE FORMING THE FUTURE Budapest, Magyarország: Tomori Pál Főiskola p. Nikoletta HOSSO: PLENARY KEYNOTE SPEECH ISBN: 9786158168496 (2020)
- **Protokolltolmácsolás a diplomácia és a nemzetközi kapcsolatok háttérében. Útmutató – nem csak tolmácsoknak.** Budapest, Európai Protokoll- és Rendezvényszervező Központ Kft. 224 p. ISBN: 9786150091068 (2020)
- **17 FINA Campeonato del Mundo: Protocolo deportivo en el tercer evento deportivo más grande del mundo** In: XVI Congreso Internacional de Protocolo, Comunicación Corporativa, Imagen Personal y Organización de Eventos: Resumen de ponencias (2017)
- **A nemzetközi kapcsolatok kézikönyve: Angol-magyar glosszárium.** Budapest, L'Harmattan Kiadó ISBN: 9789634142546 (2017)
- **Sports Diplomats: "Born and Raised" or Trained?** In: Ács, K; Bódog, F; Mechler, M; Mészáros, O (szerk.) Book of Abstracts: Interdisciplinary Doctoral Conference 2017 = Absztraktkötet. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2017 Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat 187 p. pp. 106-106. 1 p. (2017)
- **Sport, protokoll: Sportprotokoll.** Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar 278 p. ISBN: 9789636428853 (2015)
- **Protokoll a diplomácia és a nemzetközi kapcsolatok háttérében: Állami-, diplomáciai, katonai-, sport- és vallásprotokoll kézikönyv.** Budapest, L'Harmattan Kiadó, 448 p. ISBN: 9789632369297 (2015)
- Elbert Gábor, Hossó Nikoletta, Ács, Pongárc (szerk.): **Viselkedéskultúra és protokoll a sportban és az egészségügyben.** Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar 118 p. ISBN: 9789636426927 (2014)
- Hossó Nikoletta; Dr. Elbert Gábor; Dr. Ács Pongrác (szerk.): **Etikett –Protokoll.** Pécsi Tudományegyetem ISBN: 9789636426729 (2014)
- **Protocol in Politics: Politicians are only human** In: CENTRAL EUROPEAN POLITICAL SCIENCE REVIEW 14: 54 pp. 64-81, 18 p. (2013)

További publikációk protokoll és diplomácia témában:

- **Politika és protokoll: Az első magyarországi pápalátogatás kulisszatitkai 25 év távlatából.** Budapest, CEPoliti Kiadó, 224 p. ISBN: 9786158047050 (2017)
- **Politika és protokoll: Az első magyarországi pápalátogatás kulisszatitkai 25 év távlatából.** Budapest, CEPoliti Kiadó, 224 p. ISBN: 9786158047067 (2016)
- **Book review: György Nanovszky: A multilingual diplomat's adventures on five continents: Egy soknyelvű. diplomata kalandjai öt kontinensen.** István Nemere (ed) NANO: Budapest, Alternatív Kiadó 2013, 272 pp. In: CENTRAL EUROPEAN POLITICAL SCIENCE REVIEW 16: 59 pp. 157-160., 4 p. ISBN 978-963-918927-0 (2015)
- Koudela Pál; Hossó, Nikoletta: **A britek és az Unió: Az Egyesült Királyság és az Európai Unió kapcsolata néhány fontosabb kérdésben** online folyóirat, Kodolányisok Világa (2015)
- **György NANOVSZKY, NANO: Egy soknyelvű diplomata kalandjai öt kontinensen.** István Nemere (ed.) (NANO: A multilingual diplomat's adventures on five continents.) CENTRAL EUROPEAN PAPERS 2: 1 pp. 208-211., 4 p. (2014)
- **II. János Pál első magyarországi útja: a rendezvényszervezéstől a magas diplomáciáig** In: Strausz Péter; Zachar Péter Krisztián (szerk.) Történelem és politika régen és ma. Budapest, Heraldika Kiadó pp. 248-268., 21 p. (2013)

- **Book review: János Sallai: " An Impression of a Bygone Era - The history of the iron curtain.":** Hans Seidel Foundation, Budapest, pp. 240 In: CENTRAL EUROPEAN POLITICAL SCIENCE REVIEW 13: 50 pp. 181-183., 3 p. (2012)
- **II. János Pál pápa első magyarországi látogatásának diplomáciai kérdései, avagy a diplomáciai kapcsolatok megszűnésétől a katolikus egyházfő érkezéséig.** In: Strausz Péter; Zachar Péter Krisztián (szerk.) Történelmi emlékezet és identitás: tanulmányok Budapest, Heraldika Kiadó 289 p. pp. 162-182., 21 p. ISBN: 9789639204720 (2012)
- **Secrets of the first papal visit to Hungary: Politics and Protocol behind the (iron) curtain.** Lambert Academic Publishing (LAP) 256 p. ISBN: 9783659165276 (2012)